

**Globalizálódott piac és gazdasági verseny
és/vagy humanizált biztonság
(Gondolatok „Egy szociális Európa a globális
versenyben” c. nemzetközi konferencia
ürügyén)**

2007. május 30. és június 1. között rendezte meg a német Otto Brenner Stiftung a Friedrich Ebert és a Hans Böckler Alapítvánnyal együtt az alcímben feltüntetett tárgykörű 8-ik nemzetközi konferenciáját Budapesten. Ennek a konferenciának éppen úgy aktív résztvevője voltam, mint annak az 1998. szeptember utolsó hetében Berlinben megrendezett ötnek, amelyen még a szakszervezetek, bár gyanakvással, ugyanakkor azonban némi bizakodással tekintettek a Globus-on egyre kiterjedtebbé és egyre keményebbé váló gazdasági versenyjelenségre, amit akkor a szakszervezetek zöme még elfogadott és igyekezett az új helyzethez idomulni, remélve azt, hogy megfelelő kompromisszumokkal sikerül megőrizni a munkavállalók és az önfoglalkoztatók szociális biztonságát és sikerül fenntartani egészségmegővési, magánéleti, szociális és gazdasági érdekeik figyelembevételét. A mostani konferencián azonban az európai és az országos szakszervezeti szövetségek, valamint az európai és a nemzeti üzemi tanácsok képviselői részéről elhangzott előadások és felszólalások erőteljesen kritikus hangvételt ütöttek meg az eluralkodott globalizációval és csak a haszon-maximálásra törekvő korlátlan gazdasági versennyel szemben. Több előadó is felvetette, hogy gazdaság-, és szociálpolitikaiilag össztársadalmi hátránnyal jár a mai határokon átnyúló termelői tevékenység-kihelyezés a minél olcsóbb munkaerőt felkínáló egyre keletebbre lévő országokba, ami nem áll meg az EU-hoz újonnan csatlakozott közép-európai államoknak uniós határt is jelentő keleti határainál, hanem áthaladva a kelet-európai régión, Ázsia távol-keleti,

most feltörekvő országainak a legolcsóbb gyermek munkaerőpiacán állapodnak meg. Felvetődött – de csak érintőlegesen, hogy ebben a folyamatban élen jár az USA, de ezen az úton járnak a német vállalatok is. Bogár László, Gazdag László és Csath Magdolna helytállóan állítják, hogy a globalizációnak és a minél olcsóbb munkaerőpiacra történő vállalat-kihelyezések az ilyen országok alsó-, és középrétegeinek a fogyasztást, visszaszorítását jelentő gazdaságpolitikája nem egyéb, mint a gyarmatosítás legújabb változata. Az előadásokból és a felszólalásokból kitűnt, hogy az EU régi tagállamai a kolonializálás e legújabb formáját erőteljes mértékben gyakorolják az újonnan belépett államokkal szemben. Felvetődött, hogy a privatizáció igen sok esetben az újonnan belépett államok piacának olcsón történő megszerzésére irányul és csak addig maradnak Magyarországon, amíg az adókedvezmény fennáll, miközben a teljes jövedelmet kiviszik az országból, és semmit sem forgatnak vissza a bővített újratermelésbe.

Több magyar és külföldi előadás, valamint hozzászólás a vita során felvetette, hogy azok a multinacionális cégek, amelyek tartós jelleggel és többnyire zöldmezős beruházás mellett telepednek le az országban, a működés megindításakor igyekeznek mind a szakszervezeti, mind az üzemi tanácsi munkavállalói érdekképviselőt kiszorítani. Túlmenve a konferencián, ez elsősorban a japán, az amerikai-angol és a törökországi befektető és itt letelepedett cégekre vonatkozik, de voltak német cégek is – mint pl. a kaposvári és a szekszárdi húsüzemet az 1990-es évek derekán üzemeltető német tulajdonos –, amelyek mindent elkövettek azért, hogy náluk ne legyen sem szakszervezeti, sem üzemi tanácsi képviselő. Eklatáns esete ennek a Suzuki Autógyár esztergomi üzeme. Ezzel szemben a Magyarországon letelepedett német cégek jelentős része mindjárt az induláskor lehetőséget adott vállalati szakszervezeti és az üzemi tanácsi képviselő kialakítására. Az Opel Cég Győri Autógyárának német igazgatója előadta, hogy náluk a termelés beindítása óta vállalati szakszervezet és üzemi tanács működik. Az üzemi tanács (üt.) 13 tagja közül 9 a szakszervezeti jelöltek közül, míg 4 a munkakollektíva jelöltjei közül került megválasztásra.

Mindebből láthatóan az üt.-választásokra a magyar Mt. alapján, szakszervezeti közreműködéssel, nem pedig a német jog szerint került sor, ahol az üt.-tagok jelölése a szakszervezetektől teljesen függetlenül történik. Kérdésemre az előadó a vitán közölte, hogy az üt. jogosít-

ványrendszerét nem a német Üzemi Alkotmánytörvény (Betriebsverfassungsgesetz – BvG.) igen széleskörű együttdöntési jogosítványrendszere, hanem a magyar Mt. igen szűk körű és formális együttdöntési lehetőségeket tartalmazó szabályai szerint alakították ki. A német befektetők többsége – miként a Győri Opel üzemi vezetősége is – csakhamar rájött arra, hogy a gazdasági életben működő szakszervezetek részbeni gyengesége, az MSZOSZ-n keresztül pedig többségüknek a bal-liberális komprador kormányzattal való összefonódása miatt hatékony érdekképviseletre képtelen, az üt.-ok törvényileg megállapított jogosítványai pedig igen csekélyek és szűkkörűek, amelyeknek üzemi rendtartással történő egyetlen német cég sem ajánlotta fel eddig, holott erre minden további nélkül lehetőség lenne.

Ugyanakkor az Opel Győri Üzeme is azt a gyakorlatot folytatja, hogy az Mt. §-ában megjelölt hivatalos munkaszüneti napokon – több multinacionális céghez hasonlóan – rendes munkavégzésre kötelezi a magyar munkavállalókat, ide értve a nemzeti ünnepeket is. Az Opel üzemigazgatója ezt az új lézer-technika bevezetésével indokolta, amelynél a folyamatos termelést átmeneti jelleggel az teszi szükségessé, hogy a munkavállalók még nem gyakorolták be a leállítás és az újraindítás módját. Ezt az érvelést többen azért nem fogadták el, mivel a lézer-technikát már több mint 4 éve alkalmazzák. Így tehát elegendő idő volt arra, hogy a munkavállalók az új technikát/technológiát betanulják. Történt arra is utalás, hogy a multik ilyen gyakorlatot más posztkommunista országban is folytatnak, ami egyértelműen azzal a módszerrel azonos, amelyet a gyarmattartó államok munkáltatói a gyarmatokon folytattak. Ez is egy bizonyíték arra, hogy a multinacionális cégek mintegy gyarmatnak tekintik az egész közép-kelet-európai régiót, az EU pedig az újonnan belépett tagállamokat. Erre utal az a tény is, hogy amikor 1992-ben az EU az ún. „Visegrádi négyekkel” – így Magyarországgal is – a társulási szerződést megkötötte, abban kifejezetten kikötésre került, hogy a tagállamokból bejövő árukkal szemben a társult tagonkénti dömping intézkedést nem alkalmazhatnak, viszont az Unió tagállamai a társult tagoktól az Unióba érkező árukat dömping esetében megvámolhatják. Hasonló módon egyenlőtlenül került a szerződésben rögzítésre a védzáradék kérdése is. Ezen kívül az újonnan az EU-ba lépett államoknak a régi tagállamok hátrányára történő megkülönböztetését mutatja az is, hogy a belépéskor a

munkaerő szabad áramlása is csak egyoldalról vált lehetővé, ami azt jelenti, hogy az új tagállamok kötelesek beengedni a régi tagállamok munkavállalóit dolgozni, viszont az új tagállamok munkavállalóit a régiók nem kötelesek fogadni. Ez a kikötés még akkor is diszkriminatív, ha csak átmeneti időre is vonatkozik. Az Unió így próbálta a globalizáció hatására a régi tagállamokban bekövetkezett munkanélküliség-növekedést csökkenteni. Egyfelől gátat kívánt szabni annak, hogy az új tagállamokból ne áramoljon át tömegesen olcsó munkaerő, másfelől lehetőséget kívánt biztosítani arra, hogy a régi tagállamok állástalanjai az új tagállamokban munkához jussanak. Igaz, a munkaerő-áramlásnak ez az egyoldalúvá tétele nem bizonyult hatásosnak, mivel a munkahelyek száma a régi tagállamokból történt cégkirajzások miatt a régi tagállamokban is lecsökkent.

Konklúzióként leszögezhető, hogy ezek a jelenségek egyértelműen diszkriminatívok és sértik a tagállamok közötti egyenjogúság elvét. Mindez ellentétben áll a Római Szerződéssel és a Szociális Chartával, valamint az ENSZ emberi jogokat meghatározó Alapokmányával. Németországban pl. az egyes munkaszüneti napoknak minősülő vallási ünnepeket tartományonként aszerint határozzák meg, hogy az adott tartományban a katolikus vagy az evangélikus vallás-e a meghatározó. Ez az elv Lengyelország és a többi szláv nemzetiségű új tagállamok nem kerülhető ki konfliktus nélkül. Ezért a multik akkor járnak el az európai normáknak megfelelően, ha ezt az elvet alkalmazzák. Magyarország esetében annyiban más a helyzet, hogy egyrészt több vallás gyakorlása területileg szétszórva jelentkezik, másrészt viszont – és ez a lényegesebb – a magyar társadalom erőteljesen szekularizálódott. Ezért a különböző vallási ünnepeknek munkaszüneti nappá nyilvánítására nem áll fenn különösebb igény, legfeljebb pihenési célokból esne jól. Ennek tolerálása viszont nem indokolt. Az viszont mind a német, mind más külföldi cégektől elvárható, hogy mind Magyarország, mind pedig a régió más országai esetében is a jogszabályilag munkaszüneti napnak nyilvánított ünnepeket – függetlenül attól, hogy nemzeti, állami vagy vallási jellegűek – tartsák tiszteletben és azoknak, akik ilyen napokon dolgozni kényszerülnek (folytonos vagy több műszakos üzemelés), vagy pótlékot fizessenek a munkáltatók a rendkívüli munkavégzés után, vagy pedig alkalmazzanak olyan személyeket, akik vállalják az átlagosnál magasabb fizetés ellenében, hogy bármikor

munkára rendelkezésre állnak. A német munkajog ezt kifejezetten intézményesítette is. Azok, akik a kapacitástól függően változó munkaidő szerint hajlandók dolgozni, kiemelt fizetésben részesülnek. Velük a kapacitásorientált munkaidőben történő munkavégzésre a munkáltatók külön szerződést kötnek (kapacitatorientierte warabiler Arbeitzeit – KAPOWAZ).

A háromnapos konferencia lényegében a német legerősebb szakszervezet, az IG. METALL elnökségének az „Egy szolidaritás megújult Európáért” c. vitairata jegyében folyt. A vitairatot minden résztvevő kézhez kapta. E vitairat szellemében tartotta meg előadását az IG. Metall első elnöke és a Szakszervezetek Európai Szövetségének (ETUC) a titkára. Mind a ketten a vitairattal egyezően rámutattak arra, hogy a globalizáció a gazdaság és a politika nemzetközivé (internacionálissá), szerintem azonban inkább nemzetek felettivé (szupranacionálissá) válását jelenti és a piacok deregulációját, a közszolgáltatások privatizálását és a szociális dimenzió átfogó leépítését valósítja meg. A mai szupranacionális globalizációs folyamatban, amely egy kemény neoliberális diktatórikus rendszeren nyugszik, a gazdasági hatalom maga alá gyúrja a nemzeti és az internacionális politikai/állami hatalmat. Ez a szupranacionális gazdasági hatalmi és érdekszövetség ugyanis nem akarja, hogy a XIX. sz. végéhez, valamint a XX. sz. közepéhez hasonlóan egy „welfare state” ismét egy szociális piacgazdaság irányába tendálva korlátozza a globális hatalom haszonmaximálási törekvéseit. Ezért ez a gazdasági elit a minimálisra igyekszik zsugorítani az államgépezetet olyannyira, hogy az csak a teljesen szétnyíló szociális olló szűk felső vagyonosodott rétegét és javait védje meg az egyre jobban elnyomorodó alsó rétegetől. Ezért kell a közhivatalokat minél összefűzött zsugorítani, a közszolgáltatásokat ugyancsak a vállalkozói haszonszerzés érdekében privatizálni, a közalkalmazottakat pedig szélnek eresztetni. A maximális haszonszerzés a gazdaságban a csoportos létszámleépítések egyre gyakoribbá válásával, a termelésnek a minél olcsóbb élő munkaerőt, infrastruktúrát és adókötelezettséget, valamint munkaszociális védelem-nélküliséget jelentő országokba történő áttelepítésével valósul meg. Mindehhez szükséges a piac deregulációja, mivel kiélezett versenyben a termékek minél olcsóbbá tételével lehet csak fennmaradni. Az ebből eredő veszteséget pedig a termelés és az áru-előkészítés minél olcsóbbá tételével

lehet csak kompenzálni. Ehhez a folyamathoz hozzátartozik a fogyasztói tömegek megkárosítása is a minél olcsóbb és egyre rosszabb élelmiszerekkel és gyors elhasználódási használati tárgyakkal való elárasztás, amelyek irányában fennálló vásárlási kedvet a divatdiktátum bevonása még motiválja is.

Mindezek együttes eredménye az EU régi tagországaiban is, de még inkább kiélezve az új tagállamokat tömörítő régióban a tömegessé vált munkanélküliség, a középosztály erőfeszítése, hogy ne szakadjon le és ne hulljon bele az egyre szélesedő roncs társadalomba. A középosztálynak ez az erőfeszítése az egzisztenciális létben maradásáért és ennek érdekében a megfelelés irányában jelentkező igyekezete, az önálló véleményt egyre inkább felcserélő szolgálalkúság és a hajszolt túlmunkából fakadó amerikai konyhadivat szerinti étkezés, valamint a silány médiabefogadással párosuló mozgáshiány egyre erőteljesebb mértékben kikezdi a testi és a szellemi egészséget. Tanúi vagyunk a fokozatos átlagéletkor csökkenésnek, az állással rendelkezőknél a túlhajszoltságra, a munka nélkül maradóknál pedig a renyheségre visszavezethető testi (magas cukor és vérnyomás, keringési zavarok, rák, infarktus, agyvérzés) és lelki (depresszió) betegségekkel kísért fokozatos társadalmi elbutulásnak, kulturális kiüresedésnek. Ez utóbbit fokozza még a mai általános műveltséget háttérbe szorító, összefüggő önálló gondolkodásra nem, hanem csak felsőbb utasítások tökéletes végrehajtásának technikájára és izolált, felülről oktrojált gondolkodásra irányuló köz- és felsőoktatás (bolognai folyamat). Lényeg az, hogy a gazdaság és a még megmaradt, de a privát gazdasági szférának alárendelt állami adminisztrációnak és technika-technológiának egysíkián képzett és egyirányban gondolkodó frontkatonák nevelődjenek ki. A köz- és a felsőoktatás egyértelműen ebbe az irányba tendál. A cél egyértelműen az, hogy egy olyan szellemi és műszaki alkalmazotti réteg alakuljon ki alsó-, közép- és felsőfokú képzettség mellett, amely a maga szintjén megfelelőképpen kiszolgálja azt a menedzserei réteget, amely a magának történő kedvezményes részvényjuttatásokkal és a cégtől így szerzett részvényeknek a tőzsdén történő manipulatív és művi felértékelésével irreálisan nagy vagyonra tesz szert. Helytállóan utal ennek alapján az „Előterjesztés” arra, hogy „a menedzsment stratégiák a pénzpiacokat célozzák meg, a részvények ára ezért a vállalatirányítás meghatározó eleme lett. Megállapítja e dokumentum, hogy a

„munkakörülmények és a beruházások esnek e pénzügyi alapú gazdaság áldozatául”. Emiatt tört ki több amerikai nagyvállalatnál, a vállalati részvények felértékeléséből adódott az a menedzserbotrány, amely komoly gazdasági krízist okozott az USA-ban és hasonló a Siemens Cégnél, valamint a Volkswagennél feltárt menedzseri korrupció sorozat.

Ezekről így, konkrétan a szakszervezeti oldalról elhangzott előadások nem szóltak, bár nem ártott volna, ha az előadások e problémákra is kitértek volna. Arról sem volt szó, hogy a múlt század utolsó két évtizedében indult meg az amerikai bankok részéről az a nagyméretű fúziós hullám, amely átterjedt a német bankhálózatra, majd az ipari és a kereskedelmi cégekre is. A piac deregulációjának a célja, hogy eltörlésre kerüljenek azok a fúziókontrollt jelentő jogszabályok, amelyek a versenyt kizáró uralkodó piaci helyzet kialakulását igyekeznek megakadályozni. Ma a fuzionáló vállalatok ezeket a szabályokat egyszerűen átlélik, a versenyhivatalok pedig a gazdaságpolitikai nyomás hatására a legtöbb esetben megalkudni kényszerülnek. Ugyanígy átlélik ma már a kontinentális európai államokban is a verseny tisztességét védő szabályokat, követve a teljesen liberalizált amerikai gyakorlatot, ahol Hobbes szavaival élve piaci szereplő piaci szereplőnek a farkasa. A menedzsmentnek e gátlástalan pénzügyi piacokra nyomulása és vagyonnövelési stratégiája fordította a visszájára a munkaerő-kölcsönzés intézményét. Általánossá vált Németországban, de Magyarországon is, hogy a nagy cégek – ide értve a pénzintézeteket is – nemcsak az egyszerű dolgozóknak, hanem a beosztott és a középszintű vezető alkalmazottaiknak is felmondanak, akiket munkaerő-kölcsönző cégekhez küldenek és fele annyi fizetésért „visszabérlik” tőlük őket. Ezt játszotta le a közelmúltban a Deutsche Bank is, amit a többi céghez hasonlóan ő is tehetett azért, mert a német szabályozás szerint a kölcsön-munkaerő akkor is a munkaerőpiacon kialakult átlagbérnél alacsonyabbat kap, ha dolgozik és akkor is, ha nem. Ezt a „játékot” azért nem lehet Franciaországban és a frankofon jogterületen lejátszani, mert ott a kölcsön-munkavállaló ha nem dolgozik, minimálbérré jogosult csak, viszont ha dolgozik, az adott munkakörre vonatkozóan kialakult munkaerőpiaci átlagbért kell a részére fizetni.

A magyar munkaerő-kölcsönzésnél is ezt a rendszert kellene alkalmazni az egyenlőségről és az egyenlő bánásmódról szóló 2003. évi

XXV. tv. alapján. A munkáltatók mégsem ezt teszik. Semmit sem változott a helyzet annak ellenére, hogy 2004 decemberében az Mt. munkaerőkölcsönzésre vonatkozó szabályainak a kiegészítésével érvénytelenítésre került az olyan szerződés, amellyel az egyik cég anyagi támogatást nyújt munkaerő-kölcsönző cég alakítására. Az ilyen szerződést soha nem lehet felderíteni. Sokkal többet jelentett volna, ha magukat az itt vázolt tömeges felmondásokat (Massenentlassungen) és az azt követő visszakölcsönzéseket deklarálta volna érvénytelennek az Mt.-módosítás. Ezt azonban a bírói gyakorlat az Mt. 4. §-ába foglalt rendeltetésellenes joggyakorlás tilalmának az alkalmazásával még mindig megteheti.

Hasonlóképpen visszaélészerűen alkalmazzák – figyelmen kívül hagyva az előbb említett esélyegyenlőségi törvényt és az atipikus szerződésekre vonatkozó esélyegyenlőségi európai uniós irányelveket – az önfoglalkoztatás intézményét, ahol nem a vállalkozási szerződés szigorú elszámoláson nyugvó polgári jogi szabályai szerint kellene eljárni, hanem a munkaviszonynak a munkavállalót védő szabályai alapján. Hasonló a helyzet az egyéb atipikus foglalkoztatásoknál is. Maga az IG-METALL előterjesztése állapítja meg, hogy az Európai Bizottság Zöld Könyvében vázolt „flexicurity”, azaz rugalmasság biztonság=rugalmbiztonság koncepciója a visszájára fordult. Erre ugyancsak fény derült magán a konferencián, ahol a konferenciaszünetben a német evangélikus egyház munkaszociológiai intézetének a munkatársa közölte, hogy nagyon sok munkaerő-kölcsönző cég a már elmondott módon a létszámleépítések során bújtatva visszakölcsönöz, tulajdonképpen azonban távmunkára, házi bedolgozásra vagy rész-, ill. határozott időre történő munkavégzésre alacsonyabb bérért munkavállalókat az eredeti cégükhöz. A látszat munkaerő-kölcsönzésnek ezt a gyakorlatát azért alkalmazzák Németországban, mert a német jog szerint a munkaerőközvetítés ingyenes és állami monopólium.

Jóllehet a konferencia nem foglalkozott a mezőgazdaság globalizációs problémáival, azonban nem lenne teljes a kép, ha ezt a kérdést nem érintenénk. Az amerikai-angol neoliberais irányvonal a földforgalmat teljesen liberalizálni, a gazdaság méreteit pedig a nyugat-európai államok jelentős részének család-gazdasági megműveléséhez kötött korlátai alól feloldani kívánta. Mivel azonban a kontinentális Európa régi uniós tagállamai részéről ez az amerikai-angol idea

ellenállásba ütközött, az agráriummal kapcsolatos koncepció úgy alakult át, hogy a nyugat-európai kontinentális tagállamokban marad továbbra is fenn az elsősorban zöldség- és gyümölcsstermesztésre szakosodott családi farmszerkezetű növénytermesztés (family farm), míg az újonnan csatlakozott államokban elsősorban a kevésbé kultúrigényes olcsó gabonatermesztéssel párosuló latin-amerikai allodiális földbirtokrendszer és/vagy az észak-amerikai „kontrakt” farmrendszer alakulna ki. Ez utóbbi kettőnél a közép-kelet-európai volt tsz-tagok az új, részben külföldi földtulajdonos mezőgazdasági vállalkozók béreseivé, mezőgazdasági alkalmazottaivá válnának. Ezt a folyamatot segítette elő a kárpótlási jegyekkel történt földárverési eljárásokba „fű alatt” beengedett „nepperek” földfelvásárló tevékenysége.

A másik lényeges kérdés, amelyről érintőlegesen a konferencián is szó esett, a társadalombiztosítás. A társadalombiztosításon belül ma a legneuralgikusabb kérdés az egészségbiztosítás reformja, amely összekapcsolódik az egészségügy általános reformjával. Az Európai Unió régi tagországaiban a kötelező nyugdíj- és egészségbiztosítás a szolidaritás elvén állva kétpillérű. A biztosítás hordozói pedig mind az alap-, mind pedig a kiegészítő biztosításnál non profit, többnyire köztestületi jellegű szervezetek. Magyarországon az 1997 decemberében végrehajtott nyugdíjreform szintén áttért a kétpilléres kötelező nyugdíjbiztosítási rendszerre, azonban a második pillért a latin-amerikai megoldáshoz hasonló módon működő magánbiztosító pénztárak kezébe adta. Tekintettel arra, hogy a magánnyugdíjpénztáraknak semmilyen vagyonuk nincsen, mivel a privatizáció során a korábbi nyugdíjpénztárakat nem állították vissza és az 1949-ben államosított vagyonukat, ingatlanukat nem adták át az 1998-ban felállított magánnyugdíjpénztárak szövetségének, ezért csak állami szubvencionálással képesek működni. Emiatt a kötelező egészségbiztosítás több pillérűvé történő átalakítási reformjánál a második pillérbe a neoliberais SZDSZ a holland megoldás mintájára profitorientált biztosító cégeket kíván bevonni. Tekintettel arra, hogy a holland biztosító cégek itt vannak Magyarországon, ezeknek tervezi átjátszani a kormány a kis költségigényű, de nagy nyereséggel járó második pillért, míg a kis nyereséggel, de nagy költségráfordítással járó harmadik pillérbe sorolt egészségügyi szolgáltatások maradnának az állami egészségbiztosítási pénztáraknál.

Ez a rendszer egyértelműen megint csak az állami vagyonnak a magángazdasági szférába történő átszivattyúzását jelentené a szolidaritási elv teljes feladása mellett. A jelek szerint hasonló módon történne meg a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank által (mindkettő az USA által befolyásolt, ill. irányított intézmény) igényelt újabb nyugdíjreform, ahol a non profit orientált magánnyugdíjpénztár-rendszert szintén a versenyszférához tartozó intézetek váltanák fel. Mind az egészségbiztosításnak, mind pedig a nyugdíjbiztosításnak a kormány által tervezett ez az átalakítása teljesen ellentétes az Európai Tanács által 2007. május 21-én elfogadott irányelv-tervezetével, mely kifejezetten előírja a kötelező társadalombiztosításnál a szolidaritás elvének a figyelembe vételét. Ezen az alapon ellentétes e készülő irányelvvel a holland neoliberális új egészségbiztosítási rendszer is. Az a holland volt egészségügyügyi miniszter, aki most a magyar reform-bizottság megbízásából nagy összegű honoráriumért a magyar egészségbiztosítás átalakításához tanácsokat ad, kormányával és annak elnökével együtt éppen e reform miatt bukott meg HOLLANDIÁBAN. Teljesen elfogadhatatlan az a javaslata is, hogy a kórházak számát is tovább kellene csökkenteni Magyarországon, mivel a tízmilliót kitevő lakossághoz viszonyítva a jelenlegi szám még mindig sok. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a gyógyászati szakma és az egészségügyi szervezés szakembereinek többsége szerint az ágyszám csökkentést nem a kormány által végrehajtott intézménybezárásokkal, hanem a kórházak meghagyása mellett csak a tartósan ki nem használt ágyaik megvonásával lett volna helyes végrehajtani. Azáltal, hogy a kormány intézeteket szüntetett meg, egyrészt a sürgősségi betegellátás terén teljes zűrzavar állott elő, másrészt nagy a gyanú arra, hogy privatizálni és eladni akarják magánklinikai, wellness szállodai és szanatóriumi célokra a megszüntetett egészségügyi intézményeket, amelyek csak a tehetős felső rétegek számára lesz megfizethető. Minden valószínűség szerint ide kívánják bekapcsolni az egészségbiztosításnak már említett nyereségorientált második pillérét.

Mindezeket figyelembe véve és egyetértve az IG-METALL elnöksége által megfogalmazott vitairattal és a Kongresszus szakszervezeti előadóival, az európai szociális modell megújításának nélkülözhetetlen előfeltétele a pénzpiacok szabályozása, szigorú felügyelete és ellenőrzése, ami csak akkor lehet sikeres, ha a pénzpiaci mozgást a poli-

tika – a jelenlegi helyzettel szemben – átláthatóvá teszi. Az IG-Előterjesztés ezért kimondja, hogy „az Európai Uniónak a pénzügyi kapitalizmus szabályozásának és keretek közötti tartásának éllavasává kell válnia”. Ezzel kapcsolatban vetette fel az Európai Szakszervezetek Szövetségének (ETUC) a munkatársa az előadásában, hogy az Európai Uniónak meg kell fékeznie az Unió határain kívülre történő vállalati kihelyezéseket. Az IG-METALL Előterjesztés helytálló megoldási javaslata ezzel kapcsolatban az, hogy különadóval kellene súlytani az Unión belül működő mindazon vállalatokat, amelyek telephelyüket vagy termelésüket akár „de iure”, akár „de facto” az Európai Unió határain kívülre helyezik. Ez lenne a termelésáthelyezési adó, mint új adónem.

Mind az említett kongresszusi előadások, mind pedig az Előterjesztés foglalkozott az Európai Alkotmány problémájával és a jelenlegi tervezet el nem fogadásának az okaival. Az Előterjesztés ennek okát – szerintünk megalapozottan – abban látja, hogy a 2000-ben az Európai Unió állam- és kormányfői által szociális színezettel megalkotott Lisszaboni Stratégiát, mely célul tűzte ki a teljes foglalkoztatás elérésével az Unió gazdaságának 10 éven belüli világelső dinamikussá tételét, a neoliberais globalizáció hatására olyként módosították, hogy törölték belőle az összes szociálpolitikai és munkavállaló-barát elemet és csak a versenyképesség erősítésére összpontosítottak. Helytállónak tűnik az a feltételezés, hogy éppen a hollandok azért utasították el a népszavazás során a legnagyobb számban az EU Alkotmánytervezetet, mert a neoliberais reform az egészségbiztosítás terén ebben az országban lett a legerőszakosabb módon keresztülhajtva, ami – miként már említettem – a kormány bukását is magával hozta.

Az IG-METALL előterjesztése hasonlóan, mint a konferencia szakszervezeti előadói fontosnak tartják, hogy az EU-Alkotmánytervezet szociális gazdasági tartalommal átdolgozva újból napirendre és végül elfogadásra kerüljön. Ezzel kapcsolatban vetettem fel a konferencián, hogy mindennél fontosabb lenne annak preambulum rögzítése, hogy az Európai Uniónak és tagállamainak a társadalmi rendszere a szociális piacgazdaság és az európai szellemi-kulturális örökség szintézisének nyugszik. (Németül megfogalmazva: Das Gesellschaftssystem der EU und ihrer Mitgliedsstaaten ruht am

wettbewerbliche Sozialstaatsprinzip und dem Synthese der kulturelle und geistige Erbe Europas.)

Ezzel a kérdéssel függ össze az EU-Alkotmánytervezetének preambulumaival összefüggő vita, amelyet e Konferencia diplomatikusan – mint kényes kérdést – kikerült, viszont – úgy érzem – e helyütt foglalkozni kell vele. Nálunk a kereszténydemokraták, az Unió többi tagállamában a keresztényszocialista és a kereszténydemokrata pártok voltak azok, amelyek hiányolták, hogy a preambulum nem utalt Európa keresztény gyökereire. Utóbb ez a szemlélet – igen helyesen – akként tágult, hogy a keresztény vallás elődjét jelentő zsidó vallási és kulturális gyökerekre való utalással ezt a kívánalmat kiegészíteni, mivel az egyistenhitű keresztény vallás az ugyancsak egy Istent valló zsidó hitvallásból fejlődött ki. Ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, hogy nemcsak abból, hanem a klasszikus görög-római vallásból is sokat átvett. Több keresztény ünnep visszavezethető az ókori görög-római több istent tisztelő vallás ünnepeire. Több keresztény ünnep a két vallási irányzatnak az ötvözete. A keresztény-keresztény vallás az egyház-szakadásokkal és reformációkkal kialakult irányzatai megítélés szerint közbülső helyet foglalnak el az egyértelműen egyistenhit alapján álló zsidó vallás és a több-istenhitű görög-római vallás között. Míg ugyanis az Ószövetségben az Isten, vagyis a jó megtestesítője maga az Úr, a Jahve, ill. az Adonaj, az ellentétpárt megtestesítő gonosz az ellene fellépett és ezért bukott arkangyal, a Lucifer, aki lényegében az Úr tanácsadó (arkangyali) testületének a tagja volt. Ezzel szemben a reformációt megelőzően a keresztény vallásnak mind a nyugati, mind pedig a keleti ága egyaránt az égi társadalomnak egy egész hierarchiáját alakította ki az arkangyalok, angyalok, szentek és boldogok csoportjával, hasonlóan, miként ezt a klasszikus görög-római vallás tette. Csak míg ez utóbbi szinte valamennyi földön túlnak isteni rangot adott, addig a keresztény vallásnak a reformációt megelőző nyugati (római) katolikus és keleti (görög) ortodox keresztény „ösmagja” ma is ezen az alapon áll. A reformáció előtti ókrisztianizmusnak e két ágánál a középre állására utal még az is, hogy az egy Isten három személyből, Atyából, Fiúból és Szentlélekből áll, míg a görög-római vallásban is három, de egymástól elkülönült főisten volt, Jupiter (Zeus), Juno (Pallas Athene), és Minerva (Artemis). Ez képezte a római államvallásban a „kapitóliumi triászt”. A kapitalizmus

hatására utóbb, még a keresztény ősegyházban is megjelenik az egyistenűen belüli személyiség-egyediesítésnek a törekvése, mely az „egylényegűséggel” (homousion) szemben a „hasonló lényegűséget” (homoiousion) vallotta. Ezen a reformáció változtatott annyiban, hogy a keresztyén, azaz a megreformált lutheránus (evangélikus), kálvinista (református), unitárius és a többi protestáns irányultságú vallásnál eltompul az egy Istenben való személyiség-elkülönítés, és teljesen kiesik a már említett égi hierarchia.

Eme inkább racionálisnak mondható vallási irányzatok mellett már az ókorban megjelentek irracionális jellegű misztérium-vallások is, mint amilyen a perzsa eredetű Mythras vagy Jupiter Dolichenus kultusz volt. Míg a racionális vallások államvallási rangra emelkedtek, addig az irracionálisok társadalmi befolyása többnyire csak időleges, divatjellegű volt, viszont hullámzásszerűen előjöttek, mégpedig a társadalom válsághelyzeteiben. Ilyen a mi korunkban a társadalmi és egzisztenciális kríziskumulációk folytán Sörre Kirkegard kombinált vallás-életfilozófiájában gyökerező egzisztencializmus. Ez is mutatja, hogy mind a racionális, mind az irracionális vallási irányzatok mögött világi (szekularizált) és eszmei (filozófiai) eszmerendszer húzódott és húzódik napjainkban is meg. Míg az irracionális vallási irányzatokkal párhuzamosan szubjektív jellegű egzisztencialista eszmerendszerek futottak és futnak ma is, addig a részben vagy egészben államvallássá vált, vagy legalább államilag elismert és elfogadottnak nyilvánított vallásokkal együtt járó, többnyire objektív idealista világnézetek egy isteni eredetű természetjogi igazság-, és jogrendszerrel operáltak, amely legplasztikusabban Aquinoi Szt. Tamás jogfilozófiájában követhető nyomon. Ez az objektív theista filozófiai és jogfilozófiai rendszer éppen úgy, mint a Gustaw Radbruch-i és az Alfred Verdross-i emberi természeti törvényszerűségekre visszavezetett szociális-konzervatív szekuláris természetjogi rendszer, mindig is érzékenynek mutatkozott a szociális eszme iránt, amit azonban mindig összekötött a munkával. A gazdasági munkavégzés és a szociális dimenzió legkövetkezetesebb összekapcsolása Max Weber gazdaság- és jogszociológiájában követhető nyomon, amelynek alapja a szigorú számonkérésen nyugvó protestáns etika. Aki ennek a követelményrendszernek eleget tesz, az hosszú távú kiszámíthatóság mellett sikeres lesz, aki viszont ezt az etikai elvárást vétkeesen megszegi, azt kigolyózzák mindenk előtt a

gazdasági életből. A katolicizmus etikája – Max Weber megállapítása szerint – a protestáns etikához viszonyítva toleránsabb és az etikátlan cselekvések elkövetőivel szemben megbocsátóbb. Míg az angol-amerikai és az észak-német államokbeli kapitalizmus filozófiája, társadalom- és gazdaságszervezési gyakorlata a munkán alapuló tisztességes haszon elvén nyugodott és kevésbé volt toleráns a társadalom, pontosabban a mások nyakán élőködőkkel szemben, addig Dél-Németországban és Európa déli országaiban a katolicizmus hatására toleránsabb és segítőkészebb a közfelfogás az önhibájukból elesettek irányában is. Ennek tudható be, hogy a keresztényszociális eszme elindítója a katolicizmus volt (ferencesek, szaléziánusok, a pápák szociális enciklikái, mindenek előtt az ezeket elindító Quadragesimo Anno). Az egyéni és a közösségi érdek szimbiózisán alapuló szövetkezeti önszegély és a szövetkezeti mozgalom, valamint hálózati rendszer innen eredt és táplálkozik ma is, de ugyanígy a különböző altruista segélyszervezetek hálózata is.

A XIX. és a XX. századnak sem liberális, sem a kereszténykeresztyén konzervativizmusa, sem a keresztényszociális irányvonala nem akarta és nem akarja most sem a hagyományos társadalmi rendet felforgatni. Valamennyi ide tartozó irányzat tisztelte a tradíciót és az evolúció mellett állt ki és áll ki ma is Nyugat-Európában.

Ezzel szemben áll az a tradicionális liberalizmustól elkülönülő inkább ateista és/vagy panteista világnézeti alapokra épülő ateista attitűdű neoliberalizmus és szociáldemokrácia, valamint mind a kettőnek eltorzult és túlhajtott formáját jelentő anarchizmus egyfelől és anarchoszindikalizmus másfelől. Ugyanakkor a szociáldemokrácia három eltorzult irányzataként megjelent mérsékeltebb népi diktatúrát jelentő fasizmus és a totális népinek nevezett diktatúrát jelentő nemzeti szocializmus, valamint a kommunizmus, mely utóbbi formálisan az utópista szocialista szocialisták idealisztikus és több transzformációval a szövetkezeti mozgalomra ma is ható tanaiból is sokat merített.

Az itt bemutatott teista és ateista attitűdű két irányzatszoport közül egyértelműen az előbbi a konstruktívabb. Konstruktívabb, mert még akkor is, ha az egyénből és az egyéni érdekből indul ki, figyelembe veszi a kisebb és a nagyobb közösségi érdeket is. Ebbe belejátszik az egyértelműen vallási, mégpedig az ókereszténység idejétől kezdve folyamatosan fennálló „altruizmus”, ami az „egoval” „egoaltruizmus-

sá” szintetizálódott. Ez a felfogás fő tendenciaként érvényesülni tudott az I. világháború végéig a Globuson, amelynek általános elfogadottságát a földön túli morális rendszerben való hit kikényszerítette. A gazdasági, kulturális, szociális és eszmei viszonyokat konstruktív irányban eddig az időszakig egyértelműen a keresztény-konzervativizmus befolyásolta, amit azonban megelégnített és dinamizált egy konzervatív zsidó-keresztény szabadelvű eszmei és gazdasági etikán nyugvó liberalizmus. Ezzel szemben az inkább ateista alapokon álló szociáldemokrácia bár hirdette az egyéni és a közösségi érdek szimbiózisát, ami azonban szinte mindig egocentrikusságba és ezen keresztül a hatalmi elit gyakori korrupciójába fordulhat át, lényegében a földön túli létben való hithiánya miatt. A társadalom többségének – beleértve a vezető elitet is – kell egy földön túli hatalomban való hit. Kevés az ateisták körében az olyan magas szellemi beállítottságú ember, aki csak a maga szubjektumából kiindulva szükségszerűnek ítéli, hogy a saját egojának érvényesítését mások és a közösség érdekeinek a tekintetbe vételével önkorlátozni legyen képes magát.

A szociáldemokrácia egoaltruizmusának és a szociálaltruizmusnak hangoztatása bár a nyugat-európai kultúrállamokban meggyőződésből eredt, de a szociáldemokrata kormányoknak nem mindig sikerült az elvet a gyakorlatban betartaniuk. Ezért, amikor a II. világháború után a szociális piacgazdaság vált Európa nyugati féltékéjéhez tartozó országokban úrrá, egymást váltva regnáltak és regnálnak ma is a szociáldemokrata és a keresztény-szocialista kormányok.

Mint már szó esett róla, a szociáldemokrácián belül az irányító grémium részéről fennáll a teljes egoizmusba való fordulás hajlandósága, ami egy lágyabb és két kőkemény diktatúrába torkollott. A neoliberalizmus az anarchizmussal együtt az „egot” és az egyéni érdeket mindenek fölé helyezi. Ezért az önérvényesítés minden (társadalmi) gátját le kell bontani, az anarchisták szerint ide értve magát az államot is, míg a neoliberálisok szerint az államot a rendvédelemre leszűkítve szükséges fenntartani.

Az új jelenség, vagyis a társadalom-gazdasági globalizáció zömében az irányzatoknak ebből a csoportjából táplálkozik. Ez egy szintézise az összes negatívnak. Az ultraliberalizmusból az „ego”, vagyis az egyén és önérdék szupremációját és azt hirdeti, hogy minden egyén és önérdék, valamint az egyéni érdek erősítése érdekében egymással

szövetkezve létrejövő csoportosulási/csoport érdekek egymással történő küzdelmével létrejövő természetes szelekció viszi előre a fejlődést. Minden egyéni és ilyen csoport-érdek jogosult a maximális önérdekének az érvényesítésére törekedni, ami a maximális haszonszerzésre való törekvést jelenti a gazdasági életben. E szemlélet szerint az államnak csak az a feladata, hogy e küzdelemnek az „arénáját” biztosítsa és az, hogy az ebben a küzdelemben alul maradottak e küzdelem „fair play” szabályainak megsértésével ne tiltakozhassanak ellene, ne zavarhassák meg ennek a folyamatát. Ezt láthatjuk rendszeresen a globalizáció elleni tüntetésekkel szembeni rendőri óvintézkedéseknél és a demonstrációk elleni kemény rendőri fellépéseknél a G-6-ok csúcstalálkozóinak alkalmával. Mindez azt mutatja, hogy az állam szociális funkciójának a lebontása a cél, nehogy korlátozhassa a jog eszközeivel e „küzdelmi rend” folyamatát. A globalizáció körei számára csak az állam rendészeti tevékenysége a fontos. A többi hagyományos állami funkció, így az egészségügy, a közoktatás és a kultúra a magánszférába adandó. Az állami és a közszféra eme lebontása találkozik azzal az anarchizmussal, amely ugyancsak államellenes. Irányzatának jelentős része azonban éppen ezzel a globalizmust kiszolgáló állammal szemben lép fel, de nem ismeri fel a kiutat, amely a szociális állam újbóli kiépítése, felerősítése mellett szól. A globalisták ugyanakkor felhasználják szándék-elkendőzési célból az eddigi összes itt bemutatott és a történelem során kialakult pozitív eszmeirányzatot a zsidó-keresztény konzervatív liberalizmustól kezdve egészen az inkább szekularizált szociáldemokráciáig és a szövetkezeti összefogásig bezárólag. Némi idegenkedés csupán a keresztényszocializmussal szemben tapasztalható, részükre a averzió, ami abból is adódik, hogy maga a Vatikán is bírálja a globalizáció jelenlegi folyamatát.

A jelen társadalmi folyamatok azt mutatják, hogy a globalizáció kiindulópontja az USA szuper-kapitalista rétege, amely protestáns konzervatív liberális értékek szerint nevelkedett. Ez fordult át a globalizációnak abba a neokonzervatív irányába, amely az egoista érdekérvényesítés és a piaci versenyben megjelenő eszköztára elé nem szab gátakat. A határhaszon elmélet helyett a határtalan haszon szemlélet vált úrrá, az ezt az irányzatot képviselő közgazdaság-elméletben. Állami támogatója az amerikai globalizációs neoliberais irányvonalának az ifjabb Georg Bush-adminisztráció. Legfőbb európai ügynöke

pedig az Egyesült Királyság mai megreformálnak hangoztatott szociáldemokrata kormánya Tony Blair-rel az élen, míg Németországban a szintén szociáldemokrata Schröder-Kormány volt, amely a mai Angela Merkel kereszténydemokrata/szociáldemokrata koalíciós kormányban most is meghatározó erő.

Úgy tűnik azonban, hogy a konzervatív liberális politikusok egy jelentékeny része szintén elfogadja a globalizációt az osztrákokhoz hasonlóan, ahol szintén a blairi-schröderi értrelemben felfogott „reform-szocializmus” uralkodik. Ez a gazdaságpolitikai felfogás uralja ma az EU szintén liberál-szocialistának felfogható kormányát, vagyis a bizottságot, annak elnökével, Barozzival az élen. Magyarországon a helyzet szintén hasonló, tekintettel arra, hogy a jelenlegi szociál-liberális Gyurcsány-kormányban maga a szocialista párti miniszterelnök és kormánya szocialista párti tagjai többségének, valamint magukat ugyancsak szocialistának valló holdudvarának a beállítottsága egyértelműen globalista és neokonzervatív. Egyértelműen ül Bolgár Lászlónak az a megállapítása, hogy a magyar komprador tőkének a kemény magja Magyarországon az SzDSz, amely kiköveteli a szocialistáktól, hogy vele együtt kiszolgálja a globalizációnak amerikai és uniós irányzatát. Ebben az országot az inter-, és a szupranacionális globalizációs neoliberális monetarista köröket kiszolgáló szociál-liberális kormányban semmi szociális elv és attitűd nincsen, csak korlátlan egocentrikus haszonmaximálás. Ezzel szemben viszont a néppárti csoportosuláshoz tartozó konzervatív liberális elveket valló ellenzéki többséget képviselő FIDESZ az, amely a liberális eszmék mellett a szociális Elekeket is felkarolja. Úgy tűnik, hogy az EU-n belül is a szociáldemokrata többségű Bizottság inkább neoliberális globalista, nem pedig szociális orientáltságú, addig a konzervatív néppárti többségű EU-Parlamentben a helyzet pont ennek a fordítottja. Egybevág ezzel a tendenciával, hogy az USA-ban a demokrata és szintén szociális érzékenységű konzervatív liberális többségű Kongresszusban, és ennek hatására a gazdaságpolitikában is, felmerült egyfelől az eddigi határtalanul magas menedzseri fizetések mérséklésének az igénye, és ezzel együtt a bérelló szűkítésének a kívánalma, másfelől az egészségbiztosításnak az európai kötelező egészségbiztosításhoz hasonló általánossá tétele (Hillary Clinton reformjavaslata alapján), aminek bevezetése esetén 44 millió amerikai állampolgár válna egész-

ségileg biztosítottá, akiknek ma semmiféle egészségbiztosításuk sincs. Ekkora ugyanis az embermennyiség az USA-ban, amely képtelen megfizetni a magán-egészségbiztosítás igen magas díját.

Mindebből az EU alkotmányára, pontosabban arra nézve, hogy az európai társadalom politikai, kulturális és gazdasági eszme- és intézményrendszerét mely szellemi tényezők és irányvonalak befolyásolták, érdemes lenne az EU-Alkotmány, ill. Alapcharta preambulumban utalni arra, hogy a zsidó-keresztény/keresztény eszmerendszer pozitív irányban meghatározója a munka becsületének, a munkán alapuló tisztességes haszonnak és társadalmi előmenetelnek, a korrekt gazdasági versenynek, a másoknak való indokolt segítségadásnak, egyszóval a szolidaritásnak, amely eszmék együttes érvényesülése a szociális piacgazdaságnak a táptalaja lett. A II. világháború lezárását követő első NSZK-kormány, amely a szociális piacgazdaságot bevezette, kereszténydemokrata volt (Konrad Adenauer és Ludwig Erhardt). A kiinduló vetőmag azonban az inkább szekularizált konzervatív-liberális beállítottságú amerikai elnök, Delano Franklin Roosevelt volt, aki Gunar Myldar Keiness gazdaságfilozófiája alapján meghirdette a New-Dealt, azaz a Welfare Society, ill. State koncepcióját, ami nem volt más, mint a szociális piacgazdaság eszméje. Ennek lényege, hogy bárki szabadon vállalkozhat és a piac aktív szereplőjévé válhat, de ha a piaci versenyben megbukik, fenntartja az államilag „kifeszített” szociális háló, amelyen keresztül munkahelyet talál. Ezért lényeges ennél az irányzatnál a minél szélesebb foglalkoztatási lehetőség szociálpolitikai biztosítása. A köz- és a magán-szféra eme gazdaságpolitikája pozitívumot nyújtottak az utópista szocialista (Robert Owen, Fourier, Saint Simon stb.) és a szövetkezeti (Gidde, Lavargen, Lasall, Raifensen és mások) eszmék, valamint a vallási eszmerendszerektől magát távol tartó szociáldemokrácia számára is. Ha mindez bedolgozásra kerülne az EU Alkotmányába, arra azonban rá kellene mutatni, hogy valamennyi eme eszmerendszer szélsőséges túlhajtása embertelen diktatúrákhoz és kegyetlenül önző rendszerekhez vezethet. Indokolt rámutatni, hogy a kereszténység esetében ilyen volt az inkvizíció, a szociális orientált eszmeoldalon a nemzeti szocializmus és a kommunizmus, mely két irányzat a terror-diktatúra mellett népiártást is véghez vitt. Ugyanakkor ilyen a liberalizmus túlhajtása is, amely az apokrif szocialistákkal együtt a globalizmus úttörője. Nem ártana arra

is utalni, hogy a globalizációnak ma nincsen olyan korlátozó ellentételező hatalma, amely a vele járó centralizációnak olyan korlátokat állítana, amely meg tudná akadályozni azt, hogy a végét jelentő kifulladását követően ne állhasson elő olyan anarchia, mint amilyen a hasonló globalizált gazdaságpolitikai szituációba került Római Birodalom végnapjaiban bekövetkezett. Ennek a veszélyére figyelmeztet bennünket ma Emanuel Wallerstein.

Mindezt összegezve, az európai társadalomfejlődés gyökereinek az Európai Alkotmány preambulumba történő felvételénél az összes olyan tényezőre szükséges utalni, amelyek mind pozitív, mind negatív irányban befolyásolták Európa kulturális, gazdasági és állami arculatának az alakulását. Szükséges nevéen nevezni azokat az eszmeáramlatokat és megvalósított intézményrendszereket, melyek pozitív irányban hatottak Európa gazdaság-, kultúr- és oktatáspolitikai, vallási, valamint rendészeti és államrezoni arculatára annak érdekében, hogy azok befolyásolják a jövőben az európai fejlődést. Ugyanakkor azonban szólni kell azokról az eleve káros eszmeáramlatokról és korszakokról, valamint azok intézményeiről is, amelyek visszavetették az európai fejlődést, közgazdasági, közerkölcsi és társadalomirányítási lecsúszáshoz és a társadalom túlnyomó többségének az elnyomorodásához, szenvedéséhez vezettek el. Szólni kell továbbá azokról is, amelyek alapvetően jól indultak, de menet közben eltorzultak vagy tudatosan eltorzították, és amelyek ezért az előbb vázolt eredményhez vezettek. Mindezekkel összefüggésbe hozva lenne indokolt az EU leendő alkotmányában utalni arra, és a tagállamok felé rendelettel (direktívával) „kiközvetíteni”, hogy az Unió és tagállamainak társadalompolitikai, valamint gazdasági berendezkedése az érdekegyeztetés elvén nyugvó olyan szociális és demokratikus jogállam, amelynek gazdasága az érdekek kölcsönös egyeztetésén alapuló piaci verseny alapján, a fenntartható fejlődés figyelembe vételével működik.

Természetesen arra, hogy ezen az alapon egy kiegyensúlyozott és a Welfare Society-t, valamint az ökológiai egyensúlyt követő Európa létre tudjon jönni, előfeltétel, hogy az USA-ban ismét visszaálljon egy, a New Deal-hoz hasonló gazdaság- és társadalompolitikai helyzethez és megállapodjon az EU-val az ökoszociális társadalomgazdasági folyamatok vitelére. Ez viszont csak úgy valósítható meg, ha a rohamosan fejlődő ázsiai országokat is rá lehet venni, vagy rá lehet

szorítani arra, hogy gazdasági fejlődésüket szintén ökoszociális szisztéma szerint valósítsák meg. Ha ezt nem sikerül elérni, a világ és vele együtt az emberiség egy beláthatatlan szociális és gazdasági összeroppanással kísért ökológiai katasztrófába kerül, mely a flóra és a fauna életközösségeinek az összeroncsolódásával együtt az emberi faj végét is jelentheti.